

การเปลี่ยนผ่านของย่านเยาวราชกับบทบาทด้านการท่องเที่ยว
เชิงวัฒนธรรม และการปรับตัวของการท่องเที่ยว
ในสภาวะการแพร่ระบาดของโควิด - 19*

THE TRANSITION OF YAOWARAT AREA AND ROLE IN
CULTURAL TOURISM AND TOURISM ADAPTATION IN
THE COVID - 19 EPIDEMICS

ทัศนิตยา เต็มสุริยวงศ์

Tastiya Temsuriyawong

ศยามล เจริญรัตน์

Sayamol Charoenratana

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Chulalongkorn University, Thailand

E-mail: tastiya.ya@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพัฒนาการของเมืองที่ส่งผลให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในย่านเยาวราช และ 2) เพื่อศึกษาการปรับตัวจากผลกระทบของสถานการณ์การท่องเที่ยวในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด - 19 ต่อผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวในย่านเยาวราช งานวิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษาในรูปแบบการวิจัยเชิงผสมผสาน (mixed method research) โดยใช้วิธีการศึกษาแบบขั้นตอนเชิงสำรวจ (Exploratory Sequential Design) งานวิจัยชิ้นนี้เน้นการศึกษาแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ ขั้นตอนแรกการเก็บข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) กลุ่มตัวอย่างคือผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการท่องเที่ยวในย่านเยาวราช จำนวน 13 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลได้แก่ การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non - Participant observations) การสัมภาษณ์เชิงลึก (in depth interview) และแผนที่เดินดิน (Geo-Social Mapping) ขั้นตอนที่สองการเก็บข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) โดยการสุ่มตัวอย่างโดยไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non - probability random sampling) ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) กับนักท่องเที่ยวภายในประเทศที่เดินทางมาเยาวราชมีผู้ตอบแบบสอบถามด้วยความสมัครใจจำนวน 117 คน ผลการศึกษาพบว่า 1) วัฒนธรรมที่ส่งเสริมให้

เกิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของย่านเยาวราชมีด้วยกัน 3 ด้าน ได้แก่ ประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม และวิถีชีวิต 2) ย่านเยาวราชเปลี่ยนจากย่านที่อยู่อาศัย เป็นย่านเศรษฐกิจและเข้ามามีบทบาทด้านการท่องเที่ยวจากการพัฒนาของเมืองและการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยมีทรัพยากรทางด้านวัฒนธรรมเชื้อสายจีนเป็นเอกลักษณ์ส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในย่านเยาวราช 3) การท่องเที่ยวในช่วงการแพร่ระบาดโควิด - 19 ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวในย่านเยาวราชปรับตัวโดยหันมาพึ่งพานักท่องเที่ยวภายในประเทศแทนนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศ

คำสำคัญ: พัฒนาการของการท่องเที่ยว, การปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

Abstract

The purposes of this research article are 1) to study Evolution urban development that result in cultural tourism in the Yaowarat community 2) to study the evolution and adaptation of tourism business entrepreneurs in the Yaowarat community as a result of the COVID-19 epidemic. This research is mixed method research using Exploratory Sequential Design, which includes both qualitative research and quantitative research methods. Methods of operation include in-depth interviews with 13 tourism business entrepreneurs in the Yaowarat community, together with Non - Participant observations and Geo-Social Mapping. In terms of quantitative research, by Non probability random sampling and purposive sampling with domestic tourists traveling to yaowarat, there were 117 voluntary respondents. The result 1) There are 3 aspects of culture that promote cultural tourism in yaowarat area: History, architecture, and way of life 2) Yaowarat has changed from a residential area it is an economic district a role in tourism from the development of the city and the change of the era. There are unique cultural resources of Chinese descent to promote cultural tourism in yaowarat area. 3) Tourism during the COVID-19 epidemic: Tourism business entrepreneurs in Yaowarat area have adapted to rely on domestic tourists instead of foreign tourists.

Keyword: Evolution, Adaptation, Cultural tourism, Tourism business entrepreneurs in the Yaowarat community

บทนำ

ย่านเยาวราชเป็นย่านเมืองเก่าที่ย่านหนึ่งของกรุงเทพมหานครที่เป็นย่านที่มากไปด้วยประวัติศาสตร์คู่บ้านคู่เมืองพร้อมกับการก่อตั้งกรุงรัตนโกสินทร์ จากอดีตย่านเยาวราชหรือสำเพ็งเป็นย่านที่อยู่อาศัยของชาวจีนเกิดการรวมกลุ่มทางสังคมและการปรับตัวตามสภาพแวดล้อมกับการเวลาที่เปลี่ยนแปลงไปหล่อหลอมให้เกิดชาวไทยเชื้อสายจีน ย่านเยาวราชจึงค่อย ๆ เกิดการพัฒนาขึ้นจากย่านที่อยู่อาศัยสู่การขยายตัวทางการค้ากลายเป็นย่านที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของกรุงเทพในสมัยนั้น แต่จากการเวลาที่เปลี่ยนแปลงความสำคัญของย่านเยาวราชค่อย ๆ ลดเลือนลงจากการพัฒนาของเมืองจึงเกิดการกระจายความเจริญไปยังย่านอื่น ๆ ย่านเยาวราชจึงกลายเป็นย่านที่อยู่อาศัย ยานการค้าเก่าแก่ที่เสื่อมโทรมจากการใช้พื้นที่อย่างเกินขีดจำกัด จากย่านที่รุ่งเรืองกลายเป็นย่านที่เสื่อมโทรมรอวันพังทลายลง ภายหลังจากปี พ.ศ. 2540 ประเทศไทยประสบกับวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจหนทางฟื้นฟูเศรษฐกิจไทยในสมัยนั้นคือการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดเงินหมุนเวียนช่วยสร้างชาติให้พัฒนาไปข้างหน้าต่อไปได้ ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เหลือล้น เช่นเดียวกับกับย่านเยาวราชที่มีจุดเด่นทางด้านวัฒนธรรมไทยเชื้อสายจีน พร้อมทั้งจุดแข็งที่เป็นย่านที่อยู่ใจกลางเมืองของกรุงเทพมหานคร การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจึงผลักดันให้ย่านเยาวราชย่านเมืองเก่าที่มากมายไปด้วยประวัติศาสตร์ผลักดันให้ย่านเยาวราชได้รับบทบาทใหม่นั้นคือบทบาทด้านการท่องเที่ยว จุดเด่นของย่านเยาวราชนั้นนอกจากจะเป็นย่านที่มีประวัติศาสตร์ที่มากมายแล้วนั้น ย่านเยาวราชยังเป็ย่านที่มีการสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอย่างเหนียวแน่นผ่านการค้าขาย ของกิน สถาปัตยกรรม ที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงประวัติศาสตร์อันยาวนานของย่านเยาวราชแห่งนี้ ย่านเยาวราชจึงนำจุดเด่นทางด้านวัฒนธรรมไทยเชื้อสายจีนมาเป็สิ่งส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวในย่านเยาวราชเกิดขึ้นนักท่องเที่ยวทั้งจากในประเทศและนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศหลั่งไหลเข้ามาท่องเที่ยวอย่างไม่ขาดสายและได้รับการยอมรับในระดับสากลว่าเป็นหนึ่งในจุดหมายการท่องเที่ยวที่ต้องมาให้ได้เมื่อมาเยือนประเทศไทยหรือเยือนกรุงเทพมหานคร อีกทั้งยังมีการจัดการนำเที่ยวส่งผลให้ย่านเยาวราชแห่งนี้เป็ย่านที่คับคั่งไปด้วยการดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวสืบเนื่องมาจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงของย่านเยาวราชในมุมมองการท่องเที่ยว (รพีพรรณ ทองหล่อ และคณะ, 2545) ที่ทำให้มูลค่าที่ดินย่านนี้มีราคาสูงขึ้นในทุก ๆ ปีเกิดการเข้ามาของธุรกิจต่าง ๆ เข้ามาลงทุนในพื้นที่เพื่อหวังสร้างผลกำไร ผลประกอบการทางเศรษฐกิจ เนื่องจากพื้นที่ย่านเยาวราชนี้มีการพัฒนาของเมืองที่พัฒนาไป อีกทั้งยังมีรถไฟฟ้าตัดผ่านแล้วจึงเป็พื้นที่เหมาะแก่การดำเนินการทางธุรกิจการท่องเที่ยวอย่างมาก ทำให้เยาวราชมีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วยเช่นกัน ทั้งธุรกิจดั้งเดิมในพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงให้ทันตามสมัยนิยมเพื่อตอบโจทย์แก่ความต้องการของผู้บริโภค ธุรกิจจากคนนอกที่เข้ามาลงทุนในพื้นที่แห่งนี้ที่นำจุดเด่นทางด้านอัตลักษณ์วัฒนธรรมจีนมาผสมผสานกับความคิดสมัยใหม่ที่ช่วยดึงดูดผู้บริโภคให้เข้ามาใช้บริการในพื้นที่

ย่านเยาวราชได้อย่างไม่มีเบื่อ ทำให้ย่านเยาวราชเป็นพื้นที่ที่มีขีดความสามารถด้านการท่องเที่ยว และประกอบดำเนินการทางธุรกิจที่สำคัญของประเทศไทย

จากย่านที่อยู่อาศัยสู่ย่านการค้าและเกิดการเปลี่ยนแปลงส่งผลให้ย่านเยาวราชกลายเป็นย่านเมืองเก่ากับในปัจจุบันที่ได้รับบทบาทใหม่นั้นคือบทบาทด้านการท่องเที่ยวที่ช่วยพลิกฟื้นคืนย่านเยาวราชให้กลับมามีชีวิตอีกครั้ง คนภายในพื้นที่และคนจากนอกพื้นที่ล้วนแล้วแต่เข้ามาประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวในย่านเยาวราชและเป็นแรงขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทยให้ดำเนินต่อไปได้ การดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวนั้นก็ต้องเกิดภาวะชะงักจากภาวะการแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 ที่เกิดขึ้นอันมาจากความไม่แน่นอนของสังคมที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ หรือจะเป็นเรื่องทางการเมืองที่ประสาบง เช่น ในปัจจุบันภาวะโรคระบาดโควิด - 19 ที่ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวของประเทศไทยและผลสะท้อนต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างมาก เพราะประเทศไทยเรานั้นมีรายได้จากการท่องเที่ยวจำนวนมากเมื่อเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวขึ้นจึงส่งผลให้การท่องเที่ยวในประเทศไทยทุก ๆ ภูมิภาคและทุกรูปแบบของการท่องเที่ยวต่างพากันหยุดนิ่ง เช่นเดียวกันกับในย่านเยาวราชที่ผู้วิจัยได้ไปลงพื้นที่มาบ้างจึงเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวซบเซาลงไปอย่างมากจากการเกิดผลกระทบต่อการท่องเที่ยว (พินนภัทร์ พันทนา, 2555) ผู้ประกอบการทั้งคนในพื้นที่และนอกพื้นที่เข้ามาประกอบธุรกิจในย่านเยาวราชต่างได้รับผลกระทบกันอย่างถ้วนหน้า (กษมา ประจง, 2546) เนื่องจากขาดการวางแผนการรับมือที่ดีในภาวะการณ์ที่ไม่ได้คาดคิดที่เกิดขึ้นจึงส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวในพื้นที่เยาวราชและภูมิภาคอื่น ๆ ที่มีบริบทการใช้พื้นที่ประกอบอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ทางธุรกิจเช่นเดียวกันการพัฒนาของเมืองส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในย่านเยาวราชจากย่านการค้าที่รุ่งเรือง ย่านที่อยู่อาศัยที่คับคั่งด้วยวัฒนธรรมไทยเชื้อสายจีนสู่บทบาทใหม่ที่ย่านการค้าแห่งนี้ได้มานั้นคือบทบาทด้านการท่องเที่ยว (วรชัย โรจนพรทิพย์, 2548)

จากการที่เป็นย่านการค้าที่สำคัญประกอบกับเป็นย่านที่อยู่อาศัยดั้งเดิมของชาวไทยเชื้อสายจีนในกรุงเทพมหานครส่งผลให้ย่านเยาวราชมีคุณสมบัติเพียงพอที่จะพัฒนาเข้าสู่บทบาทด้านการท่องเที่ยว (ฉัตรชัย พงศ์ประยูร, 2536) การท่องเที่ยวในย่านเยาวราชจึงกลายเป็นบทบาทใหม่ที่ย่านแห่งนี้ได้รับมาและกลายเป็นย่านการท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของกรุงเทพมหานครดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในย่านแห่งนี้ (Douglas F., 1985) รวมถึงยังดึงดูดให้ผู้ประกอบการเข้ามาลงทุนธุรกิจการท่องเที่ยวในย่านแห่งนี้ เยาวราชจึงเป็นพื้นที่พิเศษที่มีความสำคัญในด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่โดดเด่นในด้านวัฒนธรรมไทยเชื้อสายจีนอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของย่านเยาวราช และการท่องเที่ยวในย่านเยาวราชนั้นมีแนวโน้มเติบโตขึ้นทุก ๆ ปี แม้ว่าในต้นปี พ.ศ. 2563 จะเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 ที่ส่งผลให้การท่องเที่ยวได้รับผลกระทบอย่างไม่ทันตั้งตัวผู้ประกอบการธุรกิจด้านการท่องเที่ยวต่างพากันได้รับผลกระทบเช่นเดียวกันกับย่านเยาวราชก็ได้รับผลกระทบจาก

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิดในครั้งนี้นี้ด้วยเช่นกัน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาพัฒนาการ และการปรับตัวจากผลกระทบของสถานการณ์การท่องเที่ยวในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด - 19 ต่อผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวในย่านเยาวราช และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของย่านเยาวราชที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการเข้ามาที่ย่านเยาวราชแห่งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการของเมืองที่ส่งผลให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในย่านเยาวราช
2. เพื่อศึกษาการปรับตัวจากผลกระทบของสถานการณ์การท่องเที่ยวในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด - 19 ต่อผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวในย่านเยาวราช

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษาในรูปแบบการวิจัยเชิงผสมผสาน (mixed method research) โดยใช้วิธีการศึกษาแบบขั้นตอนเชิงสำรวจ (exploratory sequential design) การวิจัยขั้นนี้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการลงภาคสนาม (fieldwork research) ประกอบด้วย การเก็บข้อมูลวิจัยสองลักษณะได้แก่การวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) เสร็จแล้วจึงต่อด้วยการเก็บข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) งานวิจัยฉบับนี้เน้นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ และนำข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณมาสนับสนุนงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเริ่มจาก

- 1) การดำเนินการทำวิจัยเชิงคุณภาพ เลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) โดยเป็นกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวในย่านเยาวราชจำนวน 13 รายประกอบด้วยผู้ประกอบการร้านอาหาร ผู้ประกอบการร้านค้าของฝาก ผู้ประกอบการที่พักอาศัยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแนวคำถามเพื่อการสัมภาษณ์เชิงลึก (in depth interview) กับผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการท่องเที่ยวในย่านเยาวราช การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (non - participant observation) ร่วมกับการทำแผนที่เดินดิน (geo - social mapping) 2) การศึกษาการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการสุ่มตัวอย่างโดยไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non - probability random sampling) ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) กลุ่มตัวอย่างที่เลือกได้แก่นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในย่านเยาวราชจำนวน 117 คน เนื่องจากผู้วิจัยไม่มีสิทธินักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในย่านเยาวราชในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ โควิด - 19 ผู้วิจัยจึงเลือกดำเนินการโดยใช้การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมในพื้นที่ย่านเยาวราชเพื่อสังเกตการณ์วันที่นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวมากที่สุดในระยะเวลา 1 สัปดาห์ในเวลา 16.30 - 20.30 ที่ย่านเยาวราชจะแปรเปลี่ยนเป็นถนนคนเดิน ผลสรุปนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาที่ย่านเยาวราชในวันศุกร์และวันเสาร์มากที่สุด เส้นทางที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลได้แก่บริเวณถนนเยาวราช ซอยผดุงด้าว และซอยแปลงนาม ที่เป็นสถานที่ที่นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาใช้บริการ

มากที่สุด โดยใช้วิธี การแจกแบบสอบถาม (questionnaire survey) เพื่อเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในย่านเยาวราชเป็นเวลาสองวัน ในวันศุกร์และวันเสาร์เวลา 16.30 – 20.30 และเลือกเก็บข้อมูลกับนักท่องเที่ยวที่ยินดีตอบคำถามทุกคำถามในระยะเงื่อนไขข้างต้น โดยมีผู้ยินดีตอบแบบสอบถามของผู้วิจัยจำนวนทั้งสิ้น 117 คน

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องพัฒนาการและการปรับตัวเพื่อรองรับการท่องเที่ยวของชุมชนย่านเยาวราชเพื่อทำการเก็บข้อมูลแบบผสมผสานโดยเริ่มเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อการท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ ในย่านเยาวราชร่วมกับการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมรวมถึงการสร้างแผนที่เดินดิน ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณได้เก็บข้อมูลผ่านแบบสอบถามการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญให้แก่นักท่องเที่ยวที่มาเยือนย่านเยาวราช เมื่อเก็บข้อมูลเสร็จสิ้นจึงนำข้อมูลทั้งสองส่วนมาวิเคราะห์เพื่อให้ทราบถึงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ดังนี้

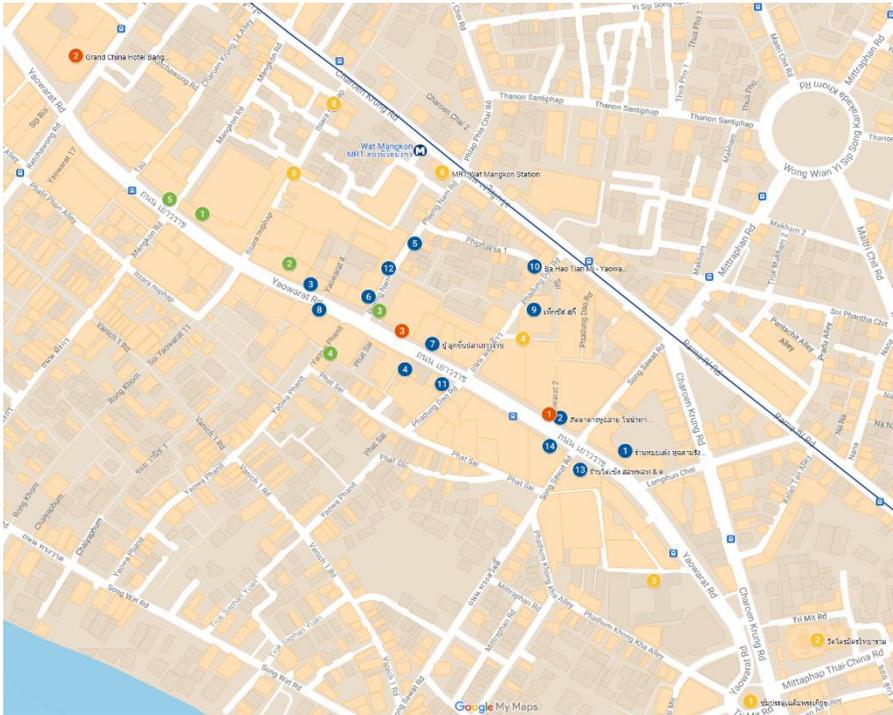
1. เพื่อศึกษาพัฒนาการของเมืองที่ส่งผลให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในย่านเยาวราช ผลการวิจัยดังนี้

อดีตเยาวราชเป็นย่านธุรกิจและการท่องเที่ยวที่มีสถานบันเทิงมาตั้งอยู่ในบริเวณย่านเยาวราชเป็นจำนวนมากเช่นโรงภาพยนตร์ โรงจิว โรงน้ำชา ร้านอาหารต่าง ๆ สาเหตุที่ย่านนี้ได้รับความนิยมในอดีตเนื่องจากเป็นย่านการค้าทั้งไทยและต่างประเทศเข้ามามีบริบทในพื้นที่นี้ค่อนข้างสูงเยาวราชจึงเป็นย่านธุรกิจย่านการท่องเที่ยวโดยปริยาย ปัจจุบันเยาวราชกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมถือกำเนิดจากการได้รับฉายาว่าเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางอาหารนำเรื่องอาหารมาเป็นจุดขายในการท่องเที่ยวเยาวราชและเริ่มกลับมามีชื่อเสียงอีกครั้งนอกจากนั้นเยาวราชยังคงเป็นย่านที่มีวัฒนธรรมจีนที่สามารถเห็นได้ชัดเจนจากศาสนสถานในพื้นที่แห่งนี้ที่ประกอบไปด้วยวัดพุทธศาสนานิกายมหายาน ศาลเจ้าจีน ต่าง ๆ ที่ซึ่งเป็นที่เคารพสักการบูชาของคนไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่ย่านเยาวราช และนอกพื้นที่เข้ามากราบไหว้อย่างไม่ขาดสาย เช่น วัดมังกรกมลาวาส (วันเล่งเน่ยยี่) วัดจีนแห่งแรกของกรุงเทพมหานครศูนย์รวมจิตใจ ศูนย์กลางวัฒนธรรมไทยเชื้อสายจีน เช่น ศาลเจ้าเล่งบ๊วยเอี้ยะ ศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า และอีกมากมายที่ซึ่งเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์มากด้วยความศรัทธาจากคนย่านเยาวราชและบุคคลภายนอก ในทุก ๆ ปีเทศกาลต่าง ๆ ตามความเชื่อของคนไทยเชื้อสายจีนมักมีผู้คนหลั่งไหลเข้าร่วมพิธี ประเพณีที่สืบทอดกันมาอย่างไม่ขาดสาย ซึ่งเป็นดัง การกลับมาเยือนย่านเก่าที่มากด้วยความทรงจำ แม้กระทั่งนักท่องเที่ยวจากต่างชาติก็เข้ามาร่วมวัฒนธรรม ประเพณีเป็นประจำ การที่เยาวราชมีศาลเจ้าจีน วัดจีน นั้นยังแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมจีนที่มี

การสืบทอดความเหนียวแน่นไม่จางหายไปจากสังคมกลายเป็นสถานที่ถ่ายทอดเรื่องราวให้คนรุ่นหลัง และนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ต่อไป

การพัฒนามาเป็นย่านท่องเที่ยวของเยาวราชนั้นเริ่มครั้งแรกเมื่อสำนักงานเขตสัมพันธวงศ์จัดโครงการ “Amazing Chinatown Yaowarat” เพื่อสอดคล้องกับนโยบาย Amazing Thailand อันเป็นนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของกระทรวงการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2541 – 2542 และโครงการถนนคนเดินเชิญชวนประหยัดที่เป็นนโยบายส่งเสริมของกรุงเทพมหานครในสมัยนั้นที่มีการจัดขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2540 นโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวของภาครัฐร่วมกับพื้นที่เยาวราชมีการชูเรื่องอาหารเป็นจุดขายเนื่องจากเยาวราชมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมด้านอาหารและเป็นย่านที่มีการค้าทองคำที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานครนับตั้งแต่การดำเนินนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2540 ย่านเยาวราชแห่งนี้ได้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นำเสนออัตลักษณ์ด้านความหลากหลายของอาหารมาโดยตลอดหากนึกถึงเยาวราชก็จะนึกถึงอาหารอร่อยเลิศรสนานาชนิดจนเป็นที่โด่งดังหรือเป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวจากทั่วทุกมุมโลกเพื่อแสวงหาวัฒนธรรมและอาหารที่ผสมผสานตั้งแต่อดีตจนดำเนินมาถึงปัจจุบันเข้าด้วยกัน ภายในพื้นที่แห่งนี้แต่ในอีกมุมหนึ่งไม่ใช่แค่เพียงแต่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาแสวงหาประสบการณ์ของเยาวราช เยาวราชก็ยังเป็นย่านธุรกิจที่มีการทำกิจการค้าขายดึงดูดให้คนในพื้นที่และนอกพื้นที่เข้ามาจับจ่ายใช้สอย นอกจากเยาวราชจะมีจุดเด่นด้านวัฒนธรรมอาหารเยาวราชยังคงเป็นพื้นที่ที่มีสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ศาสนสถานเป็นที่นับถือของคนทั่วไป และนักท่องเที่ยวที่เป็นอีกหนึ่งจุดดึงดูดส่งเสริมการมาเยือน สร้างความสบายใจในการกราบไหว้สักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์รวมถึงเสพสถาปัตยกรรมแบบจีนร่วมสมัยที่ยังคงปรากฏให้เห็นตามสถานที่ต่าง ๆ พร้อมทั้งเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองประวัติศาสตร์ชุมชน เรียนรู้วิถีชีวิตของคนในพื้นที่วิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนที่มีความผูกพันกับประเพณีวัฒนธรรม และเทศกาลต่าง ๆ ที่ยังคงพบเห็นได้ทั่วไปและมีการสืบทอดวัฒนธรรมในส่วนนี้อย่างไม่มีขาดสาย ไม่ว่าจะเป็นเทศกาลตรุษจีน เทศกาลไหว้พระจันทร์ หรือแม้แต่เทศกาลกินเจก็จะพบความคึกคักของชาวไทยเชื้อสายจีนอย่างคับคั่งในพื้นที่ สิ่งที่กำลังกล่าวมาข้างต้นนั้นเป็นอีกหนึ่งจุดดึงดูดที่ทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาสัมผัสวิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนในย่านชุมชนเยาวราชเป็นการนำอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของพื้นที่มานำเสนอสู่ภายนอกเป็นจุดดึงดูดที่ทำให้ย่านเยาวราชมีเสน่ห์ไม่เหมือนย่านอื่น ๆ ใดในโลก เยาวราชเป็นหนึ่งในสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมเมื่อมาท่องเที่ยวที่กรุงเทพมหานครชาวต่างชาติที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยก็มักจะมีเยาวราชเป็นหนึ่งในการท่องเที่ยวเสมอ สาเหตุมาจากชาวต่างชาติต้องการมาสัมผัสความเป็นอยู่หรือวิถีชีวิตของคนกรุงเทพฯซึ่งเยาวราชยังคงแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนกรุงเทพฯที่มีการดำเนินชีวิตไม่ต่างจากอดีตแม้ว่ากรุงเทพฯจะเป็นเมืองที่วุ่นวายเยาวราชก็ยังคงแสดงให้เห็นวัฒนธรรมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เหนียวแน่นดั้งเดิม และความเป็นไทยเชื้อสายจีนที่ยังสืบทอดให้เห็นได้ทั่วไปในพื้นที่

ภาพที่ 1 แผนที่เดินดินบริเวณย่านเยาวราช ถนนผดุงด้าว และถนนแปลงนาม

จากภาพผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล และแบ่งประเภทตามผู้ประกอบการ สามารถแบ่งผู้ประกอบการได้เป็น 4 ประเภท ร้านอาหาร ภัตตาคาร สถานที่ โรงแรม และร้านทองตามลำดับ สามารถจำแนกได้ดังนี้

ร้านอาหาร ภัตตาคาร (สีน้ำเงิน) 1) ร้านหมุยเล้ง หุฉลามรังนก 2) ภัตตาคารหุฉลาม ไชนาทาวน์สกาล่า 3) ฮั่วเซ่งเฮง 4) ร้านก้วยจ๊ับนายเอ็ก 5) น้ำเต้าหู้ 6) Krua Porn La mai 7) ยู่ ลูกชิ้นปลาเยาวราช 8) Double Dogs Tea Room 9) เท็กซัส สุกี้ 10) Ba Hao Tian Mi – Yaowarat 11) ขนมปังเจ้าอร่อยเด็ดเยาวราช 12) ขนมจีบแป๊ะเตี๊ยะ 13) ร้านโต้เซ็งฮอพท & ต้มซ่า 14) THE CANTON HOUSE (YAOWARAT)

สถานที่ (สีเหลือง) 1) ชุมประตูลิขิตพระเกียรติ ๒ รอบพระชนมพรรษา 2) วัดไตรมิตรวิทยาราม 3) มูลนิธิเทียนฟ้า 4) ถนนผดุงด้าว 5) อีสราณภาพ 6) รถไฟฟ้าใต้ดินสถานีวัดมังกร 7) วัดมังกรกมลาวาส (วัดเล่งเน่ยยี่) 8) ตลาดเก่าเล่งบ๊วยเอี๊ยะ

โรงแรม (สีส้ม) 1) Shanghai Mansion Bangkok 2) Grand China Hotel Bangkok 3) HotelRoyal Bangkok@Chinatown

ร้านทอง (สีเขียว) 1) ห้างขายทองทองใบเยาวราช สาขา2 2) ห้างขายทองเลียงเซ่งเฮง 3) ห้างขายทองฮั่วเซ่งเฮง สาขาแปลงนาม (ห้างใหญ่) 4) อาคารฮั่วเซ่งเฮง สาขาเยาวพานิช 5) ห้างขายทองฮั่วเซ่งเฮง สาขาถนนมังกร

ในปัจจุบันสำนักงานเขตสัมพันธวงศ์ร่วมกันทางภาครัฐและภาคเอกชนจัดงานส่งเสริมการท่องเที่ยวตามเทศกาลต่าง ๆ ของคนไทยเชื้อสายจีนเพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กลายเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่จะมีการจัดเทศกาลทุกปี เช่นการจัดเทศกาลตรุษจีนหรือเทศกาลกินเจในย่านเยาวราชที่เป็นการตอกย้ำให้เห็นถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในย่านเยาวราชของสำนักงานเขตสัมพันธวงศ์ ในทุก ๆ ปีจะได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้นการเสด็จพระราชดำเนินเยือนของพระบรมวงศานุวงศ์หลายพระองค์เพื่อเป็นประธานพิธีในการเปิดเทศกาลตรุษจีน และเทศกาลกินเจนั้นเป็นการแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของย่านเยาวราชในเชิงเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว ประเพณี และวัฒนธรรมที่หลอมรวมไว้ด้วยกันกลายเป็นย่านเยาวราชที่มากด้วยสีสัน ความหลากหลายเช่นปัจจุบัน

2. เพื่อศึกษาการปรับตัวจากผลกระทบของสถานการณ์การท่องเที่ยวในช่วงการแพร่ระบาดโควิด - 19 ต่อผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวในย่านเยาวราช ผลการวิจัยดังนี้

จากการศึกษาผู้วิจัยสามารถจำแนกผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อการท่องเที่ยวไว้ด้วยกัน 4 ประเภทดังนี้ 1) ผู้ประกอบการร้านอาหาร/ภัตตาคาร/คาเฟ่ 2) ผู้ประกอบการที่พักอาศัย 3) ผู้ประกอบการร้านค้าของฝาก /ร้านขายปลีกขายส่ง และ 4) ผู้ประกอบการร้านทองคำ จากวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดโควิด - 19 ส่งผลให้การท่องเที่ยวภายในประเทศไทยได้รับผลกระทบเช่นเดียวกันกับการท่องเที่ยวในย่านเยาวราช ผู้ประกอบการที่ดำเนินธุรกิจเพื่อการท่องเที่ยว ล้วนแล้วแต่ได้รับผลกระทบและไม่มีแนวโน้มที่จะฟื้นตัวได้เร็ววัน การแพร่ระบาดโควิด - 19 ไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อธุรกิจการท่องเที่ยวธุรกิจโรงแรมภายในพื้นที่ แต่การแพร่ระบาดครั้งนี้ยังส่งผลให้พฤติกรรมนักท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไปส่งผลให้ภาคธุรกิจการท่องเที่ยวรวมถึงการท่องเที่ยวในย่านเยาวราชต้องหันมาปรับเปลี่ยน ปรับตัวจากการที่รองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติมารองรับนักท่องเที่ยวภายในประเทศแทนที่

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อการท่องเที่ยวในย่านเยาวราชและการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมสามารถสรุปได้ดังนี้

ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวหันมาพึ่งพานักท่องเที่ยวภายในประเทศ
จากการแพร่ระบาดโควิด - 19 ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มนักท่องเที่ยวและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้ผู้ประกอบการต่าง ๆ หันมาปรับตัวเพื่อให้ธุรกิจสามารถดำรงอยู่ต่อไปได้โดยหันมาพึ่งพานักท่องเที่ยวภายในประเทศมากยิ่งขึ้น การแพร่ระบาดโควิด - 19 ส่งผลให้พฤติกรรมนักท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไปผู้ประกอบการต่าง ๆ จึงมีความจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับสังคม วัฒนธรรมการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไปในพื้นที่การปรับตัวไม่ว่าจะเป็นเรื่องการปรับเปลี่ยนราคาต่าง ๆ ให้ถูกลงเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดการเข้ามาใช้บริการของผู้ประกอบการประเภทต่าง ๆ การปรับเปลี่ยนเวลาการให้บริการที่สอดคล้องกับมาตรการของทางภาครัฐ มาตรการเว้นระยะห่าง จำกัดการให้บริการเพื่อสร้าง

ความมั่นใจให้แก่นักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการภายในกิจการของตน การปรับลดหรือปิดการบริการบางประเภทเพื่อประหยัดต้นทุนของผู้ประกอบการ รวมถึงการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาเพื่อช่วยในการประชาสัมพันธ์เพื่อการดึงดูดให้เกิดการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ที่ทดแทนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ขาดหายไป

ตารางที่ 1 แสดงผลการเก็บข้อมูล เพศ, อายุ, รายได้ ในเชิงปริมาณจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในย่านเยาวราชจำนวน 117 คน

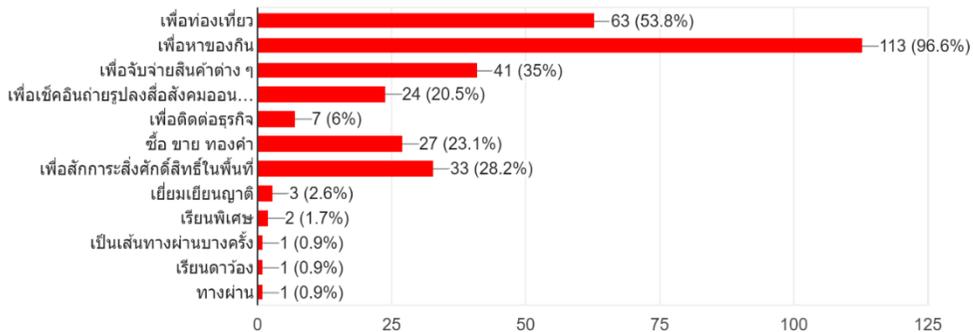
เพศ (คน)			อายุ (ปี)					รายได้ (บาท)						
ชาย	หญิง	อื่น ๆ	ต่ำกว่า 18 ปี	19 - 25 ปี	26 - 40 ปี	41 - 60 ปี	60 ปีขึ้นไป	ต่ำกว่า 15,000	15,001-30,000	30,001-45,000	45,001-60,000	60,001-75,000		มากกว่า 75,000
37	78	2	1	63	27	23	3	29	41	24	9	6	8	รวมทั้งสิ้น 117 คน

จากการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากนักท่องเที่ยวผ่านแบบสอบถามโดยการสุ่มตัวอย่างโดยไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non – probability random sampling) ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) พบว่านักท่องเที่ยวภายในประเทศที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในย่านเยาวราชในช่วงการแพร่ระบาดโควิด – 19 จำนวน 117 คนที่ยินยอมตอบแบบสอบถามของผู้วิจัย นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวมีจุดประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อหาของกินในช่วงเวลากลางวันและกลางคืนของย่านเยาวราชที่มีความหลากหลายคิดเป็น ร้อยละ 96.6 2) เพื่อท่องเที่ยวในย่านเยาวราช ร้อยละ 53.8 3) เพื่อจับจ่ายซื้อสินค้าต่าง ๆ ร้อยละ 35 4) เพื่อสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ร้อยละ 28.2 5) เพื่อชื้อขายทองคำ ร้อยละ 23.1 6) เพื่อเช็คอินถ่ายรูปลงสื่อสังคมออนไลน์ ร้อยละ 20.5 และสาเหตุอื่น ๆ ตามแผนภาพดังต่อไปนี้

สาเหตุของการมาเยือนย่านเยาวราช ? (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

117 responses

ภาพที่ 2 ตารางแสดงถึงสาเหตุการมาเยือนย่านเยาวราชของนักท่องเที่ยวจำนวน 117 คน

อภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้ได้สามารถอภิปรายผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการของเมืองที่ส่งผลให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในย่านเยาวราช สามารถอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

พัฒนาการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Robert C. M. & Alastair M., 1985) ในย่านเยาวราชภายใต้แนวคิดการเปลี่ยนแปลงของเมืองและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม (สุริชัย หวันแก้ว และคณะ, 2547) ส่งผลให้ย่านเยาวราชจากย่านเศรษฐกิจที่สำคัญของกรุงเทพมหานครก้าวเข้ามามีบทบาทใหม่ในเรื่องของการท่องเที่ยวจากการที่ย่านเยาวราชเป็นย่านเมืองเก่าทำให้ย่านแห่งนี้มีประวัติศาสตร์ประเพณีและวัฒนธรรมที่เฉพาะตัว ข้อมูลภาคสนามชี้ชัดว่าปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในย่านเยาวราชมากที่สุดคือปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมภายในพื้นที่แห่งนี้ การขยายตัวของเมืองส่งผลให้เกิดการกระจายความเจริญออกไปบทบาทของเยาวราชจึงค่อย ๆ ลดทอนตามกาลเวลาจากย่านเศรษฐกิจสู่ย่านเมืองเก่าที่มากไปด้วยวัฒนธรรมไทยเชื้อสายจีนพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่นำวัฒนธรรมไทยเชื้อสายจีนมาเป็นเอกลักษณ์การท่องเที่ยวประจำย่านเยาวราชที่ไม่เหมือนย่านอื่น ๆ

หากพิจารณาชุมชนย่านเยาวราชแล้วจะสามารถเห็นได้ว่า ชุมชนเยาวราชเป็นชุมชนที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมในหลายแง่มุมที่ยังคงปรากฏให้เห็นในหลายด้านดังนี้ 1) **คุณค่าด้านประวัติศาสตร์** สิ่งที่แสดงให้เห็นและยังมีหลักฐานเชิงวัตถุ นั่นก็คือบ้านเรือนต่าง ๆ ของคนในชุมชนที่แสดงถึงร่องรอยการตั้งถิ่นฐานตั้งแต่ในสมัยอดีตที่มีมาอย่างยาวนาน เช่น อาคารศาลเจ้าในพื้นที่เยาวราชที่สามารถบอกเรื่องราวความเป็นมาของการตั้งถิ่นฐานของคนในชุมชน

หรือ ศาลเจ้าประจำตระกูลที่เป็นศูนย์รวมของคนตระกูลแซ่เดียวกันก็สามารถบ่งบอกได้ถึงความเป็นมาได้อย่างชัดเจน 2) **คุณค่าด้านวิถีชีวิต** คุณค่าด้านวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ มีการแสดงให้เห็นถึงการดำเนินชีวิตของพวกเขาที่ถ่ายทอดคุณค่าทางด้านจิตใจที่แสดงออกมาเป็นคำสอนที่สืบทอดกันมาผ่านพิธีกรรมต่าง ๆ ที่ถูกปลูกฝัง และเป็นธรรมเนียมปฏิบัติ ซึ่งแสดงความหมายเอกลักษณ์ของคนจีนที่ว่าด้วยความขยัน ซื่อสัตย์ อุดม และคงยังสืบทอดไว้อย่างเหนียวแน่นในชุมชนเยาวราชทำให้ย่านเยาวราชเปี่ยมไปด้วยคุณค่าทางวัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายจีนและพร้อมที่จะถ่ายทอดเรื่องราวอย่างภาคภูมิใจให้คนรุ่นใหม่และนักท่องเที่ยวอย่างเต็มใจและ 3) **คุณค่าด้านสถาปัตยกรรม** คือสิ่งปลูกสร้างในย่านชุมชนเยาวราชที่แสดงให้เห็นถึงรูปแบบของสถาปัตยกรรมในพื้นที่นั้นสามารถสะท้อนให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ ความเป็นมา รูปแบบการใช้งาน นอกจากนั้นศิลปะต่าง ๆ สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นจีนร่วมสมัยที่ผสมผสานความหลากหลายเข้าไว้ด้วยกัน เช่นอาคารตึกแถวทรงตะวันตกที่มีการตกแต่งภายในแบบจีนร่วมสมัย หรือตัวอาคารของวัดมังกรกมลาวาสที่แสดงให้เห็นถึงสถาปัตยกรรมแบบจีนและความเชื่อแบบพุทธศาสนานิกายมหายาน ทั้งหมดนี้ล้วนแล้วแต่สะท้อนให้เห็นถึงประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่นของเยาวราชและกาลเวลายุคสมัยของแต่ละช่วงยุคได้

สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมให้ย่านเยาวราชเป็นย่านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีคุณค่า (ณกฤษพงษ์ เตือนดาว, 2547) พร้อมกับการผลักดันของภาครัฐที่ส่งเสริมให้เกิดถนนคนเดินในย่านเยาวราชในปี พ.ศ. 2540 ผ่านนโยบาย Amazing Thailand ทำให้ถนนเยาวราชในยามค่ำคืนเป็นถนนสายอาหารที่มีความหลากหลายทางอาหารให้ลิ้มรสย่านเยาวราชจึงมีบทบาทใหม่นั้นคือบทบาทด้านการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมให้ย่านเยาวราชกลับมาเป็นย่านที่มีความคึกคักตลอดทั้งช่วงเวลากลางวันและช่วงเวลากลางคืน การท่องเที่ยวในย่านเยาวราชมีความโดดเด่นใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ย่านราชถนนสายทองคำ 2) ย่านราชย่านตลาดเก่าแก่ของกรุงเทพมหานคร 3) ย่านราชแหล่งวัฒนธรรมประเพณีไทยเชื้อสายจีน 4) ย่านราชแหล่งรวมอาหารเลิศรส ทั้งสี่ด้านนี้เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญของย่านเยาวราชและช่วยพัฒนาให้ย่านเยาวราชเป็นย่านที่มีสีสันของกรุงเทพมหานคร

2. เพื่อศึกษาการปรับตัวจากผลกระทบของสถานการณ์การท่องเที่ยวในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด - 19 ต่อผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวในย่านเยาวราชสามารถอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

การท่องเที่ยวย่านเยาวราชในทุก ๆ ปีจะมีนักท่องเที่ยวหลั่งไหลเข้ามาเพื่อจะสัมผัสประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในย่านเยาวราชเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยไม่มีแนวโน้มที่จะลดลง จนกระทั่งเมื่อต้นปี พ.ศ. 2563 ที่ผ่านมา เกิดเหตุการณ์การแพร่ระบาดของโควิด - 19 ที่ทุกคนไม่สามารถรับมือกับวิกฤตการณ์ครั้งนี้ได้อย่างทันที่ทั้งที่ย่านเยาวราชก็เป็นหนึ่งสถานที่ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์การแพร่ระบาดของโควิด - 19 ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวในย่านเยาวราช เกิดการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมนักท่องเที่ยว และกลุ่มนักท่องเที่ยวขึ้น

การแพร่ระบาดของโควิด - 19 ส่งผลให้นักท่องเที่ยวจากต่างประเทศไม่สามารถเดินทางเข้าประเทศไทยได้เนื่องจากมาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดที่มีการปิดประเทศห้ามมีการเดินทางระหว่างประเทศ การเดินทางเข้าประเทศไทยจึงมีข้อจำกัดที่มากขึ้น กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวย่านเยาวราชจึงเหลือเพียงนักท่องเที่ยวภายในประเทศ ผลที่ตามมาคือผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวในย่านเยาวราชจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับสังคม วัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นการปรับเปลี่ยนราคาให้ถูกลงเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงการบริการได้ง่ายขึ้น การปรับเปลี่ยนเวลาการให้บริการที่ลดลงจากสถานการณ์ปกติที่สอดคล้องกับทางมาตรการของทางภาครัฐที่กำหนดขึ้น หรือมาตรการการเว้นระยะห่างทางสังคมและจำกัดจำนวนบุคคลการให้บริการเพื่อสร้างความมั่นใจให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาใช้บริการในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด - 19 ภายในสถานประกอบการ การปรับลดหรือปิดกิจการบางประเภทชั่วคราวนั้นก็เพื่อประหยัดต้นทุนลดค่าใช้จ่ายของผู้ประกอบการ อีกทั้งการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาปรับใช้ให้เข้ากับสถานการณ์การใช้บริการขนส่งเดลิเวอรี่ หรือสื่อสังคมออนไลน์ เข้ามาเพื่อช่วยในการประชาสัมพันธ์ ทำให้ผู้ประกอบการสามารถประคับประคองธุรกิจของตนได้ในสภาวะวิกฤตการณ์เช่นนี้อีกทั้งยังสามารถดึงดูดให้เกิดการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ทดแทนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ขาดหายไปเช่นเดียวกันจากการเก็บข้อมูลกับนักท่องเที่ยวภายในประเทศที่เดินทางมาท่องเที่ยวย่านเยาวราชในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด - 19 ผ่านการแจกแบบสอบถามโดยเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวที่สมัครใจในการตอบคำถามจำนวน 117 คน นักท่องเที่ยวภายในประเทศยังคงเดินทางมาท่องเที่ยวย่านเยาวราชแต่สิ่งที่เปลี่ยนไปคือพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มีความระมัดระวังมากขึ้น การปฏิบัติตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของทางภาครัฐที่เคร่งครัด สาเหตุการเดินทางของนักท่องเที่ยวได้แก่การเดินทางเพื่อมาหาของกินที่มีความหลากหลายในย่านเยาวราช และการเข้ามาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทั้งการไหว้สักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การถ่ายรูปตามสถานที่ต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งปลูกสร้างเฉพาะของย่านเยาวราช ล้วนแล้วแต่เป็นการท่องเที่ยวที่มีวัฒนธรรมที่โดดเด่นของย่านเยาวราช เป็นจุดดึงดูดให้เกิดการท่องเที่ยวขึ้นเป็นเสน่ห์เฉพาะตัวของย่านเยาวราชที่ไม่เหมือนสถานที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ย่านเยาวราชเป็นย่านการค้า ย่านเศรษฐกิจที่สำคัญของกรุงเทพมหานคร ต่อมาจากการพัฒนาของเมืองส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของย่านเยาวราชและนำไปสู่บทบาทด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของย่านเยาวราชแห่งนี้ จากการที่เยาวราชเป็นย่านเมืองเก่าที่เคียงคู่กรุงเทพมหานครตั้งแต่ก่อตั้งกรุงรัตนโกสินทร์ทำให้ย่านเยาวราชเป็นย่านที่มีวัฒนธรรมที่โดดเด่น จากการทำย่านเยาวราชเป็นย่านที่อยู่อาศัยของชาวจีนเกิดการรวมกลุ่มทางสังคม และเกิดเป็นวัฒนธรรมที่หลากหลายของแต่ละภูมิภาคที่หลอมรวมเข้าไว้ด้วยกันในพื้นที่

ย่านเยาวราช จะเห็นได้จาก วิถีชีวิต สถาปัตยกรรมที่เรียงรายอยู่ในพื้นที่จนปัจจุบันก็ยังสามารถพบเห็นได้ทั่วไปในย่านเยาวราช จากวัฒนธรรมที่มีมากล้นในพื้นที่ย่านเยาวราชส่งผลให้เกิดการผสมผสานระหว่างชาวจีนกับชาวไทยจึงเป็นที่มาของชาวไทยเชื้อสายจีน ที่สืบทอดต่อกันมาอย่างยาวนาน ทำให้ย่านเยาวราชมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่พร้อมจะส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและช่วยให้เยาวราชกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งของกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน แม้จะเกิดสิ่งที่ไม่คาดฝันไว้จากการแพร่ระบาดของโควิด - 19 ที่ทำให้การท่องเที่ยวในย่านเยาวราชเกิดภาวะชะงัก ส่งผลให้ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวต้องปรับเปลี่ยนเพื่อความอยู่รอดตามสภาพสังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปของพื้นที่เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวในย่านเยาวราชยังคงดำรงอยู่ต่อไปได้ การปรับตัวจึงเกิดขึ้นกับผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวในย่านเยาวราชในทุกธุรกิจที่มีความพยายามในการปรับตัวตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม และพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไป ในการทำวิจัยครั้งต่อไปผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการทำวิจัยว่าควรศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อผู้อยู่อาศัยในย่านเยาวราชเพื่อนำเสนอให้เห็นถึงปัญหาของการท่องเที่ยวที่กระทบต่อชุมชนย่านเยาวราชเพื่อนำเสนอให้เห็นถึงปัญหาของการท่องเที่ยวที่กระทบต่อชุมชนย่านเยาวราช

เอกสารอ้างอิง

- กษมา ประจง. (2546). ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนบ้านศรีฐาน ตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- ฉัตรชัย พงศ์ประยูร. (2536). การตั้งถิ่นฐานมนุษย์ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณกฤษพงษ์ เตือนดาว. (2547). ผลกระทบของนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวต่อสภาพเศรษฐกิจ-สังคมในจังหวัดแพร่. เรียกใช้เมื่อ 8 มกราคม 2564 จาก <https://search.lib.cmu.ac.th/search/?searchtype=&searcharg=b1353103>
- พิมณภัทร์ พันทนา. (2555). ผลกระทบการท่องเที่ยวต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตทางด้านสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน กรณีศึกษาชุมชนท่าคา อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและท่องเที่ยว. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- รพีพรรณ ทองหล่อ และคณะ. (2545). การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่เป็นผลจากการท่องเที่ยว: กรณีศึกษาจังหวัดน่าน. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- วรชัย โจรจนพรทิพย์. (2548). ความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์ชุมชนและการพัฒนาการท่องเที่ยวเขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนผังมือ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุริชัย หวันแก้ว และคณะ. (2547). สังคมและวัฒนธรรม: การเปลี่ยนแปลงสังคมวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ.
- Douglas F. (1985). *Travel and Tourism Management*. London: Macmillan.
- Robert C. M. & Alastair M. (1985). *The Tourism System: An Introductory Text*. New Jersey: Prentice-Hall International.